

INTERESUL PUBLIC ÎN TRANSFORMAREA URBANĂ

Av. Mihail C. BARBU

Abstract

The city faces multiple interests, and in order to achieve urban development these interests must be managed. The guide in this management is claimed to be the public interest.

Legislation is about the public interest and we sometimes talk about it, which is why this material will be divided into two parts, with a first part of brief legislative reporting and a second part of personal searches.

The article is a search essay, on the outskirts of the Romanian city, which starts from the top of the Romanian legislative framework and continues with reflections on man and the public interest, on man and urban transformation and on the public interest and urban transformation.

In the end, it turns out that urban development starts with the formation of communities, the choice of altruistic leaders and patient work.

Keywords: *public interest, urban transformation, urban development, city, community, community interest, residents' interests, urban actors.*

Orașul se confruntă cu multiple interese, iar, pentru a ajunge la dezvoltare urbană, aceste interese trebuie gestionate. Călăuza în această gestionare se pretinde a fi interesul public.

Despre interesul public vorbește legislația și vorbim și noi uneori, motiv pentru care prezentul material se va împărți în două, având o primă latură de raportare legislativă (*care tinde a fi obiectivă, strictă*) și o a doua latură de căutări umane (*care este subiectivă, liberă și limitată*).

A. Interesul public în legislația românească

Raporturile dintre interesul public și legislație sunt complexe, pentru că, pe de o parte, interesul public naște (sau ar trebui să nască) legea (ca act al strategului sau managerului public), iar, pe de altă parte, legea definește interesul public. Există un interes public care naște legea și un interes public care este recunoscut de lege, iar în mod ideal acestea ar trebui să fie identice.

Întrucât legislația este la rândul său o rețea de acte normative pornim în căutarea noastră de la actul suprem, adică de la Constituție și continuăm succint în straturile următoare.

1. Constituția României vorbește explicit despre interesul public doar atunci când analizează dreptul la informație¹ și proprietatea². Avem însă referiri la alte concepte mai mult sau mai puțin apropiate/însurate interesului public, cum sunt treburile publice³, utilitatea publică⁴, interesul general sau interesele generale⁵, interesul național sau interesele naționale⁶, interesul județean⁷, ordinea publică⁸, politici de dezvoltare regională⁹. Despre oraș, Constituția face vorbire de trei ori¹⁰, atunci când privește organizarea teritoriului țării, autoritățile locale și bugetul. În alte locuri avem principiile de bază ale administrației publice locale¹¹ (*pe care le văd context favorabil manifestării interesului public*) și mai avem Președintele care apare ca mediator între stat și societate¹² (*de unde văd recunoașterea unor interese ale statului ce pot intra în conflict cu interesele societății*). Totuși, Constituția aduce cu ea¹³ și dispozițiile comunitare și internaționale în materie, dezvoltarea urbană fiind o tematică centrală a politicilor Uniunii Europene¹⁴. Observăm, deci, din Constituție o mulțime de concepte și faptul că **legiuitorul constituant nu a dat (explicit) dezvoltării urbane un rol central în sistemul nostru de drept**, însă dezvoltarea urbană își câștigă rolul subsumat interesului public prin raportare la importanța constituțională a axelor pe care se mișcă orașul (*economică, socială și de mediu*) și a resurselor pe care le implică, precum și prin importanța sa în cadrul politicilor UE.

¹ Dreptul de acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit [art. 31 alin. (1) din Constituție].

² Bogățiile de interes public fac obiectul exclusiv al proprietății publice [art. 136 alin. (3) din Constituție].

³ Art. 31 (informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice), art. 110 (administrarea treburilor publice de către Guvernul al cărui mandat a încetat) din Constituție.

⁴ Art. 44 (exproprierea, pentru cauză de utilitate publică) din Constituție.

⁵ Art. 44 (lucrări de interes general) și art. 131 (interesele generale reprezentate de Ministerul Public) din Constituție.

⁶ Art. 87 (probleme de interes național), art. 90 (voința cu privire la probleme de interes național), art. 135 (exploatarea resurselor naturale în concordanță cu interesul național și protejarea de către stat a intereselor naționale) din Constituție.

⁷ Art. 122 (servicii publice de interes județean) din Constituție.

⁸ Art. 27 (derogarea de la inviolabilitatea domiciliului pentru apărarea ordinii publice), art. 87 (asigurarea ordinii publice) din Constituție.

⁹ Art. 135 (aplicarea politicilor de dezvoltare regională în concordanță cu obiectivele Uniunii Europene).

¹⁰ Art. 3 alin. (3), art. 121-122 și art. 138 din Constituție.

¹¹ Art. 120-123 din Constituție.

¹² Art. 80 din Constituție.

¹³ Art. 20, art. 135 și art. 148 din Constituție.

¹⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/ro/policy/themes/urban-development/.

2. Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 aduce elemente de detaliu, dându-i o definiție interesului legitim public („*interesul care vizează ordinea de drept și democrația constituțională, garantarea drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor, satisfacerea nevoilor comunitare, realizarea competenței autorităților publice*”¹⁵), diferențiindu-l de interesul legitim privat¹⁶ și punându-l, în ceea ce privește invocarea/apărarea directă¹⁷, în responsabilitatea autorităților¹⁸. De asemenea, Legea nr. 554/2004 consacră **principiul priorității interesului public**¹⁹ (cărui îi subordonează principiul libertății contractuale) și clasifică interesul public (vorbind de existența unui interes public major²⁰). La rândul ei, Legea nr. 554/2004 se completează, în măsura compatibilității, cu Codul civil și Codul de procedură civilă, pe care le vede ca drept comun²¹, care la rândul lor abordează interesul public în cadrul limitelor dreptului de proprietate²², în conceptualizarea proprietății publice²³ și în cadrul a trei instituții procedurale (domeniul de reglementare al codului, dreptul de dispoziție al părților și nulitatea actelor)²⁴. Observăm că legea se păstrează la un nivel de abordare general, neavând dispoziții speciale despre oraș sau dezvoltarea urbană. Găsim însă nevoile comunitare (sintagmă care țintește la comunitate, inclusiv urbană) între valorilor vizate de interesul public. Nici codurile amintite de lege ca fiind drept comun nu fac diferențieri specifice pe orașe.

3. Codul administrativ invocă frecvent interesul public și **impune satisfacerea interesului public în rândul principiilor generale ale administrației publice**²⁵.

¹⁵ Art. 2 alin. (1) lit. r) din lege.

¹⁶ Pe care îl definește ca fiind „posibilitatea de a pretinde o anumită conduită, în considerarea realizării unui drept subiectiv viitor și previzibil, prefigurat” [art. 2 alin. (1) lit. p) din lege].

¹⁷ ÎCCJ, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, a stabilit prin decizia nr. 8 din 2 martie 2020 [interpretând art. 1 alin. (1), art. 2 alin. (1) lit. a), r), s) și art. 8 alin. (1¹-1²) din lege] că: „În vederea exercitării controlului de legalitate asupra actelor administrative la cererea asociațiilor, în calitate de organisme sociale interesate, invocarea interesului legitim public trebuie să fie **subsidiară invocării unui interes legitim privat**, acesta din urmă decurgând din legătura directă dintre actul administrativ supus controlului de legalitate și scopul direct și obiectivele asociației, potrivit statutului.” (<http://www.scj.ro/1093/Detail-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=162417>).

¹⁸ Și Curtea Constituțională a României, prin decizia nr. 66 din 15 ianuarie 2009, a arătat că „*persoanele fizice și persoanele juridice de drept privat nu pot invoca direct «interesul legitim public» pentru anularea unui act administrativ, ci numai în subsidiar, pe calea unor cereri distincte, în măsura în care vătămarea interesului legitim public decurge din încălcarea unui drept subiectiv sau a unui interes legitim privat.*” (<http://ccrsearch.ccr.ro:65080/#/bpmInstanceView?domainId=74&moduleId=8>).

¹⁹ Art. 8 alin. (3) din lege.

²⁰ Interesul „de natură a perturba grav funcționarea unui serviciu public administrativ” (art. 14 din lege, care privește suspendarea executării actului administrativ).

²¹ Art. 28 din lege.

²² Art. 602 (limitarea în interes public sau în interes privat a exercițiului dreptului de proprietate) Cod civil.

²³ Art. 858 (definiția dreptului de proprietate publică) și urm. Cod civil.

²⁴ Art. 1 (înfăptuirea justiției), art. 9 (dreptul de dispoziție al părților) art. 174 și urm. (nulitatea) Cod procedură civilă.

²⁵ Art. 10 din Cod.

Sunt menționate interesul public local²⁶, interesul public județean²⁷ și interesul public național²⁸, subliniindu-se și că „[i]nteresul public național este prioritar față de interesul public local”²⁹. În alt loc se vorbește despre interesul local deosebit³⁰ sau despre nevoi de interes public³¹. În sfârșit, la acest nivel normativ orașul³² este des invocat și își găsește loc și raportări la dezvoltarea urbanistică³³, la proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional³⁴ sau la dezvoltarea intercomunitară³⁵.

B. Reflecții asupra interesului public în transformarea urbană

Pornind de la vârful cadrului legislativ românesc privind interesul public urban, cu care am închis prima parte, coborâm și urcăm la nivelul reflecțiilor personale.

Drumul către interesul public în transformarea urbană pleacă și ajunge la om, prin urmare, și analiza noastră pleacă de la om și îl pune alături de interesul public și dezvoltarea urbană, pentru ca în final să îl adune lângă toate aceste concepte. Apoi, în cadrul fiecărei secțiuni, vom reflecta asupra idealului și apoi asupra concretului, terminând cu propuneri de mișcare a concretului către ideal.

1. Omul și interesul public

a) Omul este o ființă minunată despre care spunem că este socială. În raporturile cu ceilalți Dumnezeu ne-a dat o rânduială de frați, prin urmare omul ar trebui să se simtă între oameni ca între frați. Numai că din păcate frații nu sunt întotdeauna buni.

Pe de altă parte interesul, al cărui sens principal se demonetizează în limbajul obișnuit, are mai multe sensuri/definiții³⁶, din care cea mai potrivită în contextul

²⁶ Art. 104 alin. (1) lit. n), art. 166 alin. (1) lit. s), art. 294 alin. (7), art. 297 alin. (2), art. 298 lit. c) din Cod și altele.

²⁷ Art. 173 alin. (7) lit. a), art. 294 alin. (7), art. 297 alin. (2) din cod și altele. Interesul județean se invocă și în art. 107 din Cod.

²⁸ Art. 286 alin. (2), art. 293 alin. (5), art. 297 alin. (2) din Cod și altele.

²⁹ Art. 10 teza a doua din Cod.

³⁰ Art. 75 alin. (1) lit. c) din Cod.

³¹ Art. 5 alit. (II) (unde interesul public este alăturat interesului general vorbindu-se de „nevoi de interes public/general”), art. 581 alin. (2) din Cod.

³² Art. 5 lit. e), art. 77, art. 99 din Cod și altele.

³³ Art. 173 alin. (2) lit. e) din Cod.

³⁴ Art. 89 alin. (2) din Cod.

³⁵ Art. 89 și urm. din Cod.

³⁶ Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, Ed. Univers Enciclopedic Gold, 2009, interesul este definitiv astfel: „*INTERÉS, interese, s. n. 1. Preocupare de a obține un succes, un avantaj; răvnă depusă într-o acțiune pentru satisfacerea anumitor nevoi. 2. Avantaj, folos, câștig, profit. ◇ Loc. adj. De interes general (sau public) = de importanță socială, util colectivității. ◇ Expr. A-și face interesele = a fi preocupat numai de treburile personale. 3. Dobândă. ◇ (Jur.) Daune interese = despăgubire bănească pentru repararea unui prejudiciu. 4. Orientare activă și durabilă, dorință arzătoare de a cunoaște și de a înțelege pe cineva sau ceva. 5. Înțelegere și simpatie față de cineva sau de ceva; grijă, solicitudine. 6. Ceea ce atrage, trezește atenția; atracție. [Pl. și: (rar) interesuri] – Din it. interesse, rus. interes, germ. Interesse.*” (www.dex-online.ro)

nostru mi se pare a fi cea de avantaj, folos, câștig (*cu mențiunea că presupune și o preocupare ce dă o orientare activă și atracție, dar și că nu exclude latura spirituală*).

Natural, omul odată ce și-a descoperit interesul, și-l urmărește, iar, când apar mai mulți oameni, apar mai multe interese (*fără să complicăm analiza, spunem că există mai multe interese și pentru același om în situații diferite, dar aici ne vom preocupa mai mult de interesul unei persoane ca sumă a intereselor sale*). Îndeobște, interesul unei persoane este denumit ca interes privat, deosebindu-l de interesul denumit public, care se dorește a fi general sau colectiv. E posibil ca interesul nostru privat să intre în conflict cu alte interese private sau cu interesul public și atunci se pune problema care interes are prioritate. Juridic vorbim de interes legitim și apoi de drepturi recunoscute pe baza intereselor, deci între interese private va avea prioritate interesul legitim (adică cel care are fundament și nu încalcă drepturile altuia), iar între interesul privat și cel public se tinde a se prioritiza cel public, fără a putea totuși, ca regulă, să încalce interesul privat legitim bazat pe un drept exercitat cu bună-credință (adică validat prin lege).

Așa se face că, în practică, apar nenumărate ipoteze în care interese private și publice converg sau se duelează, cu rezultate favorabile sau nefavorabile pentru unele sau altele dintre ele și pentru omul sau oamenii cărora le aparțin.

Dat fiind faptul că interesul privat ni se pare justificat atât timp cât chiar noi suntem stăpânii săi (sau el este stăpânul nostru), iar interesul privat al altui om poate fi înțeles atât timp cât se manifestă ca egal al interesului nostru (pe baza principiului egalității umane, pe care cel puțin societățile democratice îl recunosc), rămâne neclar de unde apare interesul public. Impunem sau ni se impune interesul public? Interesul public ajută interesele private ale publicului sau le încurcă/blochează? Cine stabilește interesul public? Răspunsul variază pentru că depinde de o multitudine de factori variabili.

Dacă interesul este public, atunci el ar trebui să aparțină publicului, iar în democrație publicul decide prin majorități. Prin urmare, o majoritate de oameni va impune interesul public, având grijă de interesul privat al fiecărui om din public sau doar de al unora (poate doar de a-l celor care formează majoritatea ce impune interesul public). Deja din denumire, acest interes public ne respinge și ne pune în postura de public (de cele mai multe ori spectator, nejucător). Situația generează cu precădere conflict cât timp subiecții interesului rămân public al acestuia, iar interesul acestui public (activ sau lipsit de activitate) este determinat de un grup. În acest context, omul ajunge să-și vadă interesul privat într-o imprevizibilitate determinată tocmai de interesul public.

Pentru ca lucrurile să redevină frumoase pentru om, trebuie să reaşezăm interesele. Omul între oameni se va simți ca între frați buni dacă interesele sale vor fi atinse, iar interesele fraților nu-l vor pune în situații defavorabile/inconformabile. Prin urmare, înainte de a vorbi de un interes altfel decât interesul privat, trebuie să vorbim despre o comunitate. Omul între oameni va fi astfel într-o comunitate în care va trăi în comuniune cu ceilalți oameni și cu Tatăl (Dumnezeu, în mod continuu

alături de fiul Său încă de la creație). Așa se va naște **interesul comunității**, ca parte a interesului privat care converge cu interesul privat al celorlalți oameni. El nu este neapărat interesul comun, pentru că pot exista și interese colaterale auxiliare comunității care să rămână private (neasumate în comun), dar care să nu afecteze comunitatea și interesul comunității.

Interesul comunității este astfel un cumul de interese private ale membrilor comunității și ajută la realizarea intereselor private. Interesul comunității este generat și asumat de comunitate, prin urmare fiecare membru al comunității își va corela ușor interesul privat neinclus în interesul comunității cu interesul comunității din care face parte și pe care l-a rândul lui îl asumă.

Interesul public care este interesul comunității este un interes care poate dezvolta, altfel el va fi lipsit de fundament și va genera conflicte dintr-o postură superioară neasumată de comunitate, ci doar de un grup de oameni care indiferent dacă au fost aleși sau s-au autoproclamat conducători publici, nu beneficiază de susținerea comunității. Interesul comunității trăiește prin interesele private care l-au conceput și crește împreună cu ele.

b) Privind în orașul românesc al zilelor noastre, din păcate, avem prea multe cazuri de oameni care nu se comportă ca frați buni și tind să-și impună interesul privat drept interes public. O caracterizare de acum un secol nu ne dă prea multă încredere în capacitatea noastră de a sluji interesul comunității³⁷, dar poate fi timpul potrivit pentru asta.

Într-o încercare de împăcare a intereselor, în jurisprudență se vorbește despre obligația autorităților „să îndeplinească interesul public cu cel privat din perspectiva tuturor părților implicate”³⁸.

c) Urmând omul de bună-credință, interesul public este un interes care dezvoltă frumos cât timp este interesul comunității căreia i se aplică. Din această postură el devine un context favorabil pentru interesul privat al omului care trăiește în comuniune.

Pe partea cealaltă, un interes public neasumat de comunitate, devine un standard extern în fața căruia interesul privat al omului va avea tendința de a-l înfrânge (prin încălcare, prin evitare, prin interpretare etc.), iar rodul său va fi doar de paravan pentru interese nepublice ale celui ce uzurpă conducerea comunității (și

³⁷ „În situația lor actuală, aceștia [c.n. românii] au multe calități vrednice de laudă: sunt ospitalieri, blânzi și remarcabili de inteligenți. Dragostea față de pământurile natale (de locul în sine și de satul strămoșesc) i-a ajutat să prezinte invaziilor și persecuțiilor străine timp de secole. Prețul plătit pentru a supraviețui constă într-o anumită ambiguitate morală specifică celor care au trăit multă vreme sub un jug străin. **Propriul interes este principala lor valoare, pe când binele întregii comunități sau idealurile altruiste sunt în afara preocupărilor lor.** Sunt oarecum vicleni și au o profundă lipsă de încredere față de inovații și de idei noi.” (Ethel Greening Pantazzi, *România în lumini și umbre (1909-1919)*, Traducere din engleză de Constantin Ardeleanu și Gabriela Debita, Ed. Humanitas, 2015, p. 102).

³⁸ Tribunalul Constanța, Secția de contencios administrativ și fiscal, decizia nr. 786 din 1 iulie 2020, www.rolii.ro.

îi văd ca uzurpatori pe toți cei care conduc fără legitimitate comunitară, indiferent că au avut-o cândva sau niciodată).

Astfel, **procesul trebuie să înceapă de la formarea unor comunități**, în care oamenii să se dezvolte armonios. Doar după ce avem/identificăm astfel de comunități formate putem vorbi despre dezvoltarea lor.

2. Omul și transformarea urbană

a) Omul, această ființă minunată, se adună în comunități mai mici sau mai mari. Dintre acestea, comunitățile mai mari se numesc orașe, care la rândul lor pot fi mai mici sau mai mari. Iar termenii sunt relativi, pentru că nouă ne poate părea mare ceva ce altuia i se pare mic. Totuși, înțelegem de aici și tendința de adunare în comunități și tendința de dezvoltare a comunității.

Pe cele trei axe pe care se mișcă orașul, omul se vede și el zburând/mâncând pământ într-o mișcare socială, într-alta economică și în una privitoare la mediu. Orașul puternic are la bază o comunitate puternică, care-și asumă serios toate dimensiunile intereselor (pe lângă cele trei axe, aș adăuga și o dimensiune spirituală a mișcării orașului puternic).

Natural, dezvoltarea urbană durabilă se fundamentează pe creșterea comunității. Pe măsură ce se dezvoltă comunitatea, orașul se dezvoltă, însă el trebuie să rămână asumat de comunitate.

E posibil ca într-un moment să asumăm comunitatea din care facem parte, după care comunitatea să se îndepărteze de noi și să se dezvolte în interesul altor oameni spre o altă comunitate. Atunci credem că ar fi bine să ne căutăm altă comunitate, ale cărei interese să corespundă intereselor noastre. În contextul de astăzi, pare mai ușor să te alături unei comunități în care te regăsești decât să generezi o nouă comunitate.

Dezvoltarea urbană durabilă se centrează pe omul de bună-credință (care, la rândul său, se centrează pe Creatorul său) și îi susține interesul privat prin intermediul interesului comunității, echilibrând cele trei (patru) axe de dezvoltare. Cel puțin prin componenta de mediu comunitatea de astăzi este cu gândul la comunitatea de mâine, a copiilor comunității de astăzi.

În acest caz, dezvoltarea orașului vine natural din dezvoltarea noastră. Trebuie să învățăm să ne cunoaștem, iar pe baza cunoașterii de sine și de grup să ne adunăm în comunități și să mergem împreună. Pentru asta vom avea nevoie și de manageri care sunt dispuși să lucreze pentru altul, în acest caz altul fiind comunitatea/obștea.

O dezvoltare urbană văzută doar în plan spațial sau centrată doar pe interese economice de moment este un eșec pentru comunitate și, în final, și pentru omul de bună-credință care trăiește cu ea.

Orașul frumos rămâne o cetate, numai că nu mai este o cetate (de cărămidă sau piatră) în jurul caselor locuitorilor săi, ci o **cetate (ce depășește planul fizic) în jurul intereselor locuitorilor săi**. Au căzut zidurile de piatră, dar rămân ziduri de interese și credem că asta uneori nu este rău atât timp cât ne manifestăm cu bună-credință, deși ținta existențială este să locuim pe pământul întreg toți ca frați buni.

Diferă totuși orașul văzut de omul din el și orașul văzut de omul din afara lui, dar rămâne la latitudinea comunității orașului să prioritizeze viziunea care îi este de interes. La fel, cum spunea Italo Calvino, „orașul se prezintă în mod diferit celui ce vine de pe uscat și celui ce vine dinspre mare”³⁹. Cu toate acestea, când vorbim de dezvoltare urbană ar trebui să ne concentrăm pe perspectiva comunității.

b) Simt o angoasă în orașul românesc de astăzi, care mă împresoară. Văd soarele cum bate pe un copac și ies din ea. Îmi propun să-mi apropiez acel copac și reintru în ea. Nu ne putem bucura de ceea ce nu e doar al nostru, pentru că avem frica ce rezultă din impredictibilitate. Nu avem încredere în cei care au uzurpat interesul public.

c) Trebuie să reînvățăm să ne bucurăm împreună de oraș și să nu-l mai divizăm în bucățile private. Să învățăm să ne bucurăm de o cât mai mare zonă comună a orașului, să vedem dacă suntem/măi suntem o comunitate și **să formăm/alegem lideri altruști**, care să poată fi strategii și manageri operaționali eficienți pentru comunitate (și bineînțeles și pentru interesele lor private convergente).

Oamenii comunității trebuie prinși în procesul decizional care formează interesul comunității și-l impune ca interes public, iar posibilitatea de decizie de autoritatea care-și pierde menirea trebuie să fie mult mai la îndemână. Alegerile la perioade mari de ani sunt ineficiente. Trebuie procese continue de evaluare născute dintr-o legătură continuă a managerului/administratorului pentru altul (cum ar trebui să fie conducătorul autorității) și comunitatea care-l susține.

3. Interesul public în transformarea urbană

a) Dacă interesul public este interesul comunității, atunci transformarea urbană va fi armonioasă. Cu totul alta va fi însă situația când interesul public se va impune de către un grup în baza puterii pe care au uzurpat-o de la preluare sau pe parcurs.

Interesul comunității este minimal susținut printr-o dezvoltare echilibrată pe toate axele și prin realizarea unui management eficient bazat pe o **strategie (pe o durată suficient de mare pentru a genera coerență și suficient de mică pentru a nu fi tulburată de schimbările contextului exterior) asumată de comunitatea orașului (sau măcar cunoscută) și pusă în aplicare printr-un management operațional eficient și previzibil.**

O dezvoltare făcută prin măsuri neasumate de comunitate, cu forța, poate aduce o oarecare disciplină pe termen mediu, dar în niciun caz nu va genera efecte bune pe termen lung pentru că interesul comunității se va impune în final și va genera schimbări ori de câte ori i se va permite, ceea ce va altera și strategia și punerea sa în practică. O conducere neasumată de comunitate va pune în aplicare măsuri nesusținute de comunitate, la care apoi se va renunța. Orașul românesc postdecembrist este

³⁹ Italo Calvino, *Orașele invizibile*, Ed. All, 2011, citată în Bogdan Ghiu, *Deșerturile Bucureștiului*, via Italo Calvino, <https://atelier.liternet.ro/articol/17675/Bogdan-Ghiu/Deserturile-Bucurestiului-via-Italo-Calvino-radiotexte.html>.

un exemplu al faptului că schimbarea puterii a dus la părăsirea în bloc a strategiei de dezvoltare urbană fără a se mai discerne elementele bune din vechea strategie. Se adunase atâta supărare din reprimarea interesului comunității și uzurparea acestui interes public, încât nici nu s-a mai putut concepe că ar mai fi de folos ceva din ceea ce a fost.

Se vede că neglijarea interesului comunității și replicarea lui sub forma unui interes public apropiat de o conducere uzurpatoare naște frustrare în comunitate și efectele răbufnirii frustrării vor fi direct proporționale cu perioada în care frustrarea a fost menținută.

Pe de altă parte, dezvoltarea, pentru a fi durabilă, trebuie să fie sistematică.

b) În concret, interesul public a fost cedat de majoritate autorității și aceasta îl impune spre o dezvoltare în viziunea sa.

Actorii orașului prea puțin și prea rar sunt ascultați, rolurile centrale fiind ocupate de autoritate. Aspectul „este prea știut, prea demonstrat prin fapte”, cum spunea Cincinat Sfințescu⁴⁰, într-un alt context mai jos citat. Actorii urbani rar își găsesc măcar poziții de actori secundari, iar de cele mai multe ori sunt simpli figuranți sau preferă să nu mai joace. E adevărat că „se caută figuranți distinși”⁴¹ și că unii își găsesc echilibrul într-o astfel de stare, dar **e trist filmul unei dezvoltări urbane în care actorii urbani sunt lăsați să joace prea puțin.**

Avem deja hotărâri ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale Curții Constituționale care statornicesc limitarea omului în demersurile sale de pe tărâmul administrativ. Ni se spune că „[p]articolarul nu devine un agent de control al legalității actelor administrative decât în măsura în care ele îl privesc”⁴² și că „[...] legiuitorul a urmărit să «paralizeze» așa-numitele «acțiuni populare» intentate de unele persoane fizice sau persoane juridice de drept privat care, neavând argumente să dovedească o vătămare a unui drept sau interes legitim privat propriu, recurg la calea acțiunilor întemeiate exclusiv pe motivul vătămării interesului public”⁴³. Am merge pe o cu totul altă abordare, dând posibilitatea omului de bună-credință să afirme direct și singur interesul comunității ori de câte ori simte că e necesar să acționeze, punând însă garanții mai bune împotriva exercitării abuzive a dreptului de acces la justiție.

De multe ori ne-am uitat la autorități și n-am găsit soluțiile pe care le așteptam, cum făcea acum un secol Vasile Cancicov, care nota: „Toți se întreabă, ce face autoritatea? Și răspunsul e același: nu face nimic. E pur și simplu zăpăcită de incapacitate;

⁴⁰ Cincinat Sfințescu, *Societatea comunală de locuințe ieftine și realizările ei*, în *Urbanismul*, 1933, p. 269.

⁴¹ Replică din filmul „Figuranții”, Româniafilm, 1987 (sinteză: <https://www.youtube.com/watch?v=adlHqMdAOOr4>).

⁴² ÎCCJ, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, a stabilit prin decizia nr. 8 din 2 martie 2020 (<http://www.scj.ro/1093/Detail-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=162417>)

⁴³ Curtea Constituțională a României, prin decizia nr. 66 din 15 ianuarie 2009 (<http://ccrsearch.ccr.ro:65080/#/bpmlInstanceView?domainId=74&moduleId=8>).

nepregătiți și fără cap, acum se surmenează de prisos. Ar vrea să facă ceva, se mișcă, se învârt, dar bat apa în piuă de prisos. Comisii și para-comisii din care n-a ieșit și nu va ieși nimic”⁴⁴. Și atunci ne întrebăm: De ce nu e lăsat particularul să acționeze pentru apărarea interesului comunității? Numai ca să nu se vadă că se poate face ceva?

În ultimul timp se încearcă o creștere a implicării publicului în activitatea administrativă și se vorbește chiar de o cultură a participării, însă excepțiile în care publicul este chemat să participe evidențiază, mai degrabă, regula neimplicării publicului. Autoritatea deschide formal ușa participării publicului, dar o închide prin desconsiderarea opiniilor exprimate. În Legea nr. 350/2001 se vorbește și despre principiul parteneriatului alături de participarea populației în procesul de luare a deciziilor (aici oamenii din comunitate sunt numiți populație), încercându-se evidențierea unei dorințe de parteneriat între autoritate și comunitate. Chestiunea (deși pare favorabilă) este fundamentată pe o bază neagreabilă pentru că în realitate autoritatea se naște din și în comunitate și este responsabilă în fața comunității. Dacă vorbim de parteneriat, chiar real, pe care autoritatea îl oferă vorbim de entități diferite din care autoritatea își revendică o poziție superioară, ori autoritatea n-ar trebui să fie/să se vadă în afara comunității.

Pe de altă parte, cât timp nu vorbim de un public cunoscător⁴⁵, riscăm să ducem acest element nobil într-o zonă în care să ne genereze dezamăgiri. Este dezolant să vezi o comunitate dezinteresată de treburile publice și necunoscătoare lăsând treburile în mâna unui grup preocupat să-și impună interesul privat sub ambalajul interesului public.

Apoi, dezvoltarea pare la noi tot timpul făcută grăbit și din păcate își pierde altfel durabilitatea. Din pricina faptului că suntem în urmă, avem tendința de a ne grăbi și atunci nu mai facem lucrurile temeinic. E nevoie de eficiență, adică de o grăbire lentă, cum spuneau latinii (în măsura în care lucrul bine muncit o permite). În acest sens, la începutul secolului trecut Cincinat Sfințescu spunea, cu relevanță asupra problemei noastre, că „*le]ste prea știut, prea demonstrat prin fapte, că România este țara în care noutățile și progresul sunt adoptate foarte ușor, dar ori rămân superficiale, ori produc dezamăgiri. Rapiditatea și superficialitatea sunt pretutindeni nedespărțite*”⁴⁶.

⁴⁴ Vasile Cancicov, *Jurnal din vremea ocupației*, vol. I, *Impresiuni și păreri personale din timpul războiului României. Jurnalul zilnic 13 august 1916-13 august 1917*, Selecție de texte și ediție îngrijită de Daniel Cain, Ed. Humanitas, 2015, p. 57, în contextul creșterii prețurilor la alimente pe piața neagră generată de intrarea în război și stabilirea de către autorități a unor prețuri maximale la care negustorii și-au ascuns marfa.

⁴⁵ Potrivit Noii Carte de la Leipzig, **participarea și crearea în comun este unul din cele cinci principii cheie ale unei bune guvernări**. Acest principiu include participarea publicului format din toți actorii urbani la procesele de dezvoltare urbană, participare care se bazează pe implicare și în același timp e o primă fază a implicării în dezvoltarea proiectelor, în contextul în care autoritatea ia în considerare preocupările și cunoștințele participanților și îi ascultă pe cei afectați/interesați de măsurile de dezvoltare și creează/proiectează împreună cu ei. Deci publicul nu doar participă inert, ci formula completă este participare efectivă, calificată, ascultată și preluată în creație.

⁴⁶ Cincinat Sfințescu, *Societatea comunală de locuințe eftine și realizările ei*, în *Urbanismul*, 1933, p. 269.

Pe de altă parte, se impune să nu luăm orice dezvoltare ca benefică, pentru că în mod temeinic observatorii capitalei au scris că „*Bucureștiul crește, din când în când sau poate chiar tot timpul, auto-distrușându-se: cuiiva, născut sau mai degrabă venit aici, îi vine, uneori, ideea că părți ale orașului trebuie rase de pe fața pământului. Bucureștiul, se poate deci spune, este orașul pustiirii lăuntrice. [...] Poate că Bucureștiul n-a învățat încă să se repete de-ajuns. Poate că ține prea mult să se inventeze, să se diversifice, s-o ia mereu de la capăt în loc să se instaleze într-o continuitate: ar trebui, poate, să înceapă să se repete, cuminte, pe sine, «pentru ca să înceapă să existe» în sfârșit, cum spune Calvino*”⁴⁷.

c) Trebuie să dăm dovadă de mai multă așezare⁴⁸ în dezvoltarea pe care ne-o propunem în prezent, în așa fel încât să ținim serios la durabilitate în toate dimensiunile dezvoltării orașului românesc, nelăsându-ne prinși prea mult sub presiunea trecutului care tinde să ne grăbească (pentru că ”ce a fost s-a dus”, cum spunea Topârceanu⁴⁹). Se cer muncă și răbdare.

C. Concluzii

Contextul legislativ românesc nu stimulează, dar nici nu încurcă prea tare manifestarea interesului public în dezvoltarea urbană. Sunt elemente pozitive pe care le putem valorifica. Dacă ne-am concentra cu bună-credință pe ceea ce ține de noi, am putea pune bazele unei dezvoltări durabile.

Iar ceea ce ține de noi pare a fi să formăm comunități, să alegem lideri altruști și să muncim cu răbdare, iar toate cele dorite vor veni dacă ne sunt de folos.

⁴⁷ Bogdan Ghiu, *Deșerturile Bucureștiului*, via Italo Calvino, <https://atelier.liternet.ro/articol/17675/Bogdan-Ghiu/Deserturile-Bucurestiului-via-Italo-Calvino-radiotexte.html>.

⁴⁸ Am mai avut impulsuri bune, dar de multe ori ne-a biruit contextul: „*Ideile revoluției franceze, înțeles sau nu, încălzeau mințile până la fierbere; totul părea cu puțință; nici un plan prea îndrăzneț – până ce venea ploaia rece a realităților.*” (Gheorghe Crutzescu, *Podul Mogoșoaiei. Povestea unei străzi*, Ediție și dosar iconografic de Cătălin Strat, Ed. Humanitas, 2014, p. 98).

⁴⁹ George Topârceanu, *Memorii de război*, Ed. Humanitas, p. 61 (Amintiri din luptele de la Turtucaia).